

**TA'LIM TARBIYA TUSHUNCHASI VA UNING XALQ MAQOLLARIDA
IFODALANISHI****Xoshimova Dilorom Ruxutdinovna***O'zbekiston Davlat Jahon Tillari Universiteti**Magistratura Lingvistika ingliz tili 2-kurs 10- guruh talabasi**Yashnobod tumani 244- maktab ingliz tili o'qituvchisi*

Og'zaki xalq amaliy san'ati insonga axloqiy va estetik ta'sir ko'rsatish vositasi sifatida. O'zbekiston Respublikasining davlat ta'lim siyosatida o'quvchilarni xalqning milliy-madaniy merosiga keng jalb etish ta'limning birlamchi vazifalari qatoriga qo'yilgan.

Kadrlar tayyorlash milliy dasturida o'quvchilarning hissiy, kognitiv, intellektual, ijodiy va kommunikativ salohiyatiga murojaat qilib, milliy madaniyatni yosh talabalar ongiga singdirish, unga qiziqishni kuchaytirish zarurligi ta'kidlangan.

O'quvchilarni ma'naviy-axloqiy tarbiyalashda samarali vositalardan biri xalq og'zaki ijodi hisoblanadi. Xalq og'zaki ijodining ijtimoiy ahamiyati xalq og'zaki ijodining ko'p asrlik tarixi, ezgu g'oya va intilishlari asosida vujudga kelgan va tarbiyalangan folklorning estetik ta'sir kuchi bilan uyg'unlashgan holda uning tarbiyaviy, g'oyaviy va tarbiyaviy ahamiyati bilan belgilanadi. , yuksak badiiy shaklda uning dunyoqarashi kengligi, urf-odatlarini, ta'lim va tarbiyaning qimmatli manbasi bo'lgan ijtimoiy munosabatlar xilma-xilligini aks ettirgan.

Xalq amaliy san'atining shaxsga axloqiy-estetik ta'sir ko'rsatish vositasi sifatidagi katta ahamiyatiga alohida e'tibor qaratish lozim. Olamni estetik idrok etish qonuniyatlarini, xalq pedagogikasi va san'atining til boyligi hamda badiiy va ifodali vositalarini, ularda aks ettirilgan hodisa va tarixiy voqealarning g'oyaviy asoslarini tushunmasdan turib, insonning dunyoqarashiga qiziqishni shakllantirish qiyin. ularning asosidagi ma'naviy-axloqiy qadriyatlar.

Shuni tan olish kerakki, zamonaviy yoshlarning milliy ma'naviy-estetik va axloqiy qadriyatlarga munosabati jamiyat talablariga javob bermaydi. Ana shu bo'shliqni to'ldirishga xalq og'zaki ijodining barcha turlari xizmat qiladi. Shunday ekan, xalq og'zaki ijodining bu janri namunalarini o'rganish hozirgi zamon pedagogikasining dolzarb vazifasidir.

Xalq amaliy san'ati dastlab mehnat faoliyati bilan bog'liq bo'lib, bir vaqtning o'zida ham moddiy, ham ma'naviy madaniyatni ifodalagan. Bu san'at ibtidoiy madaniyatdan kelib chiqadi va asosan dunyoning mifologik va poetik tuyg'usini saqlaydi. U asosan uzviylik va an'analarga asoslangan jamoaviy ijod sifatida rivojlandi. O'z mohiyatiga ko'ra, epik asarlarda - ertak, rivoyat, bylichki va boshqalarda xalqning axloqiy, axloqiy, dunyoqarash qarashlari, ongi, dunyoqarashi ochib beriladi. Og'zaki xalq ijodiyoti va undagi xalq pedagogikasining tarbiyaviy qudratini o'rta asrlarda Ibn Sino, Beruniy, Rudakiy, Sa'diy, Xisrov va boshqa faylasuf va mutafakkirlar nafaqat ilk o'rta asr pedagogik g'oyalar xazinasini boyitdilar. Asrlar, balki keyingi davrlar ham. Xullas, Abu Ali ibn Sino beshik kuyi, botil qo'shiq, uning tarbiyaviy qudrati haqida o'z fikrlarini qoldirgan; Rudakiy xalq ijodiyoti xazinasiga kirgan risola va she'riy satrlarida matal va matallardan foydalangan; Sa'diy Sheroziy o'zining pedagogik qarashlarida bolalarning kasbiy mahoratini shakllantirishga, xalq hunarmandchiligini o'rganishga katta e'tibor bergan.

Ijtimoiy-tarixiy sharoitlar folklor rivojiga ta'sir qiladi – uning mifologiyasi yo'qoladi, dindorlik, sinfiy mavzular, ijtimoiy muammolar ustunlik qiladi. An'anaviy syujetlar paydo bo'ladi - haqiqiy hayot, xarakterlar, ijobiy va salbiylarning sig'imli, noyob rasmlari. Tasvirlangan voqelikning mafkuraviy yoritilishi kuzatiladi, real tarixiy voqelikka aloqador syujetlar, motivlardan foydalaniladi – hamma narsa badiiy adabiyot prizmasi orqali barcha janr va janrlarga mansub og'zaki xalq og'zaki ijodiga o'z aksini topadi.

- doston - miflar, dostonlar, balladalar, rivoyatlar, bylichkilar, unutilmas voqealar haqidagi qo'shiqlar, qahramonlar haqidagi hikoyalar, vatanparvarlik va pafos haqidagi afsonalar va xalq maqollari.

Maqol – xalq og'zaki ijodi janri; qisqa va lo'nda, obrazli, grammatik va mantiqiy tugal ma'noli hikmatli ibora, chuqur mazmunli janr. Muayyan ritmik shaklga ega. Maqollarda avlodajdodlarning hayotiy tajribalari, jamiyatga munosabati, tarixi, ruhiy holati, etik va estetik tuyg'ulari, ijobiy fazilatlari mujassamlashgan. Asrlar mobaynida xalq orasida sayqallanib, ixcham va sodda poetik shaklga kelgan. Har bir tilimiz ko'rkini, nutqimiz nafosatini, aql-farosat va tafak-kurimiz mantiqini hayratomuz bir qudrat bilan namoyish etgan va eta oladigan bunday badiiyat qatralari xalqimizning ko'p asrlik hayotiy tajribalari va maishiy turmush tarzining bamisoli bir oynasidir. Bu badiiy oynada uning hayotga, tabiatga, inson, oila va jamiyatga munosabati, ijtimoiysiyosiy, ma'naviy-ma'rifiy, axloqiy-estetik va falsafiyi qarashlari, qisqasi, o'zi va o'zligi to'la namoyon bo'lgandir. Shuning uchun ham maqollar g'oyatda keng tarqalgan bo'lib, asrlar davomida jonli so'zlashuv va o'zaro nutqiy munosabatlarda, badiiy, tarixiy va ilmiy asarlarda, siyosiy va publitsistik adabiyotda doimiy ravishda qo'llanilib kelgan va qo'llanmoqda.

Millatni madaniyatini, xalqning o'zligini milliy qadriyatlarini ko'rsatuvchi, ifodalovchi omillardan biri bu shu xalqqagina xos bo'lgan xalq og'zaki ijodidir. Xalq og'zaki ijodining takrorlanmas janrlari va o'ziga xos durdonalari bo'lib shulardan xalq o'g'zaki ijodining eng muhim janrlaridan biri bo'lmish maqollar tilshunoslik va folklorshunoslikda o'rganilayotgan eng muhim mavzulardan biridir. Folklorning eng muhim janrlaridan biri bo'lgan maqollarni, umuman, xalq ijodiyotini o'rganish, tadqiq qilish, bugungi kunda juda muhim ahamiyat kasb etmoqda. Folklorshunos olimlar asrlar davomida maqollar yuzasidan o'z mamlakatlarining olis qishloqlariga ekspeditsiyalar uyushtirib kelishmoqda va xalq tilidan yildan yilga turli mavzularga doir bo'lgan takrorlanmas maqollarni jamlab kelishmoqda. O'zbek folklorshunosligida maqolga adabiy nuqtai nazardan qiziqish, asar badiiyligini oshirish va badiiy til ravonligini ta'minlash uchun undan foydalanish hamma zamon so'z san'atkorlarining diqqat markazida bo'lgan. Maqolga adabiy nuqtayi nazardan qiziqish, asar badiiyligini oshirish va badiiy til ravonligini ta'minlash uchun undan foydalanish hamma zamon so'z san'atkorlarining diqqat markazida bo'lgan. Yusuf Xos Hojib, Ahmad Yassaviy, Rabg'uziy, Lutfiy, Alisher Navoiy, Bobur, Abulg'oz Bahodirxon, Munis, Ogahiy, Nodira, Muqimiy, Furqat, Avaz, Hamza, Sadridin Ayniy, Fitrat, Cho'lpon, Abdulla Qodiriy, Oybek, G'afur G'ulom va boshqa o'nlab ijodkorlarning asarlari sinchiklab o'rganilsa, ularning tarkibida qanchadan qancha maqollar ba'zan aynan, ba'zan o'zgargan holda mavjudligiga ishonch hosil qilamiz.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI:

1. “O‘zbek xalq maqollari” T.Mirzayev,A. Musaqulov. Toshkent (2005)
2. J.Raymond “Naprijonnost v poslovitsah” Zapadniy folklor. 1956 yil
3. Kim Mun Buyuk Britaniya. A.Ismoilov. Koreyscha-O'zbekcha lug'at T: O'zbekiston. 2006-700b
4. Bayonxonova, I. F. (2021). Koreys tilida somatik frazeologizmlarning ifoda ma'nosiga ko'ra turlari. Xalqaro Word Art jurnali.